

Prof. UAM dr hab. Tomasz Nieborak
Wydział Prawa i Administracji UAM
Katedra Prawa Finansowego
ul. Św. Marcin 90
61-809 Poznań

O C E N A

**osiągnięć naukowych dra Filipa Grzegorzcyka przeprowadzona w oparciu
o kryteria określone w art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych
i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 ze zm.)
oraz przepisy rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia
1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie
stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. Nr 196, poz. 1165)**

Kierując się kryteriami określonymi w wyżej cytowanych aktach prawnych stwierdzam, że Pan dr Filip Grzegorzcyk spełnia wymagania formalne sformułowane w art. 16 ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 ze zm.) oraz przepisach rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. Nr 196, poz. 1165).

1. Uwagi ogólne

Podkreślić w tym miejscu należy, iż Habilitant zdecydował poddać się ocenie w ramach tzw. nowego trybu postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Jego cechą charakterystyczną jest zastąpienie wymogu przedstawienia rozprawy habilitacyjnej wymogiem wykazania się osiągnięciami naukowymi uzyskanymi po otrzymaniu stopnia doktora, które w ocenie recenzentów stanowią znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej. Wykładania art. 16 ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki prowadzi do wniosku, iż warunkiem wszczęcia postępowania habilitacyjnego jest posiadanie owych osiągnięć przez Habilitanta, choć faktyczna ocena dokonywana jest dopiero w jego trakcie. Jako przykład tego rodzaju

osiągnięcia wskazuje się w art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy między innymi dzieło opublikowane w całości lub w zasadniczej części. Poza tym osoba biorąca udział w owym postępowaniu powinna wykazać się istotną aktywnością naukową, ocenianą z punktu widzenia kryteriów określonych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego w drodze rozporządzenia. Rozporządzeniem tym jest akt prawny przytoczony powyżej. Określa on enumeratywnie kryteria oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 1 października 2011 r. Wskazanie tej daty w tym miejscu nie jest przypadkowe, gdyż w istotny sposób wpływa na ocenę osiągnięć Pana dra Filipa Grzegorzczaka. Bowiern dopiero z chwilą wejścia tego rozporządzenia w życie, osoby zainteresowane ubieganiem się o stopień doktora habilitowanego w tzw. nowym trybie, a więc i Habilitant, faktycznie poznały kryteria oceny ich osiągnięć.

Mając powyższe na uwadze w przypadku Pana dra Filipa Grzegorzczaka ocenie podlegać musi okres lat 2006-2012. Rozpoczyna się on uzyskaniem przez Habilitanta stopnia doktora nauk prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego (w roku 2006) na podstawie rozprawy doktorskiej nt. *Implementacja wspólnotowych regulacji konsumenckich na tle usług finansowych*, przygotowanej pod kierunkiem pani dr hab. Bogusławy Gneli. Zamyka się natomiast z dniem 31 października 2012 r., w którym skierowane zostało do Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów przez Habilitanta pismo, w którym wniósł on o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo. Jako osiągnięcie naukowe wskazał trzy publikacje swego autorstwa nt.:

1. *Przedsiębiorstwo publiczne (public undertaking) kontrolowane przez państwo. Zagadnienia konstrukcyjne*, LexisNexis, Warszawa 2012 r.,
2. *The electricity Transmission System Operator – Understanding EU Energy Policy*, CH Beck, Warsaw 2012 r.,
3. *Ustawa o szczególnych uprawnieniach ministra Skarbu Państwa. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2011 r..

Do swego wniosku Habilitant załączył między innymi wykaz opublikowanych prac naukowych lub twórczych prac zawodowych oraz informacje o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki (według wzoru umieszczonego na stronie internetowej Centralnej Komisji), a także autoreferat przedstawiający opis dorobku

i osiągnięć naukowych. Ostatni z dokumentów stanowi niejako kwintesencję dotychczasowych osiągnięć i wskazuje na dotychczasowe kierunki zainteresowań oraz badań prowadzonych przez dra Filipa Grzegorzczaka.

Wymienione dokumenty wraz z 35 publikacjami (łącznie z tymi zakwalifikowanymi jako osiągnięcie naukowe) dostarczone zostały także recenzentowi. Po zapoznaniu się z ich treścią sformułowana została całościowa pozytywna ocena osiągnięć dra Filipa Grzegorzczaka, choć zawierająca także uwagi krytyczne. Na ocenę tę złożyły się zarówno ocena treści przedstawionych publikacji, jak również innych osiągnięć Habilitanta.

2. Osiągnięcia dra Filipa Grzegorzczaka

Dorobek naukowy Habilitanta zgromadzony od chwili uzyskania przez niego w roku 2006 stopnia doktora nauk prawnych, a oceniany przez pryzmat wymogów rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, uznać należy za znaczny. Jego analiza prowadzi do wniosku, iż cechuje go stopniowa ewolucja. Habilitant rozpoczął bowiem omawiany okres badaniami odnoszącymi się bezpośrednio do prawa Unii Europejskiej, kierując swe zainteresowania stopniowo w stronę problematyki prawa handlowego, a zakończył rozpatrywaniem zagadnień związanych z prawem gospodarczym, szczególnie zaś publicznym. W swym autoreferacie dr Filip Grzegorzczak wskazuje, iż wspólnym mianownikiem dla wszystkich podejmowanych przez niego tematów badawczych jest zagadnienie efektywności regulacji obrotu gospodarczego. Samo pojęcie „efektywności regulacji obrotu gospodarczego” jest terminem niezwykle obszernym, odnoszącym się do kilku dyscyplin nauki prawa, w tym między innymi prawa cywilnego, prawa finansowego, a także prawa gospodarczego. Tym samym prowadzenie badań dotyczących owej efektywności wymaga wszechstronnej wiedzy i umiejętności analizy różnorodnych problemów prawnych. Tego rodzaju interdyscyplinarne podejście jest w czasach nam współczesnych jak najbardziej usprawiedliwione. Konieczne jest jednak określenie przez badacza fundamentu, na którym budować będzie on swój warsztat naukowy. W przypadku Habilitanta za ów fundament uznać należy prawo gospodarcze, w szczególności publiczne. Jak słusznie zauważa C. Kosikowski, „prawo gospodarcze jako pewna kategoria teoretyczna silniej funkcjonuje w świadomości praktyki niż jako koncepcja teoretyczna, oparta na

kryterium metody regulacji stosunków prawnych.”¹ W samej doktrynie od wielu lat trwa dyskusja na temat istoty, zakresu i funkcji prawa gospodarczego. Jej elementy dotyczą między innymi potrzeby i podstaw do wyodrębnienia tejże dziedziny prawa, jej podziału na prywatne i publiczne prawo gospodarcze, a także źródeł jego pochodzenia. Poszukiwania te widoczne są także w recenzowanym dorobku naukowym, który zmierza jednak w stronę publicznego prawa gospodarczego, a więc ujmującego działania państwa w sferze swobodnej działalności gospodarczej.²

Konieczność dokonania tego rodzaju systematyzacji dorobku naukowego Habilitanta, wynika z jego wielowątkowości, która dla osoby jego oceniającej stanowi prawdziwe wyzwanie. Jej wynik jest jednak jak najbardziej pozytywny. Pozwala on sformułować tezę o ewolucyjnym charakterze poszukiwań naukowych dra Filipa Grzegorzcyka, których efektem końcowym jest skoncentrowanie się na badaniach dotyczących funkcjonowania przedsiębiorstw publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem sektora elektroenergetycznego.

Dogłębna analiza obszernego dorobku publikacyjnego dra Filipa Grzegorzcyka, przedstawionego recenzentowi do oceny, prowadzi do wyodrębnienia kilku głównych obszarów zainteresowań naukowo-badawczych Habilitanta.

Pierwszy z nich dotyczy problematyki prawnej skuteczności wdrażania norm prawa unijnego do krajowych porządków prawnych. Rozważania te zaprezentowane zostały między innymi w następujących publikacjach: *Niedoskonałość dyrektyw jako aktów prawa pochodnego*, w: PUG, 2008/11; *Mechanizmy wdrażania dyrektyw wspólnotowych do prawa polskiego w perspektywie prawno-porównawczej*, część I i II, w: Przegląd Prawa Publicznego, 2010/1-2; *O wdrożeniu niektórych przepisów dyrektywy 2004/18/WE do ustawy Prawo zamówień publicznych*, w: Prawo zamówień publicznych, 2008/4(19); *The Consequences of Imperfect Legaslive Policy Using the Example of Selected EU Directives*, w: Argumenta Oeconomica Cracoviensia, 2011/7.

Rozważania na temat problematyki kształtowania się instytucji przedsiębiorstwa publicznego i wpływu na jej funkcjonowanie regulacji o tzw. złotym wecie, a także

¹ C. Kosikowski, *Publiczne prawo gospodarcze Polski i Unii Europejskiej*, LexisNexis, Warszawa, 2010, str. 41.

² M. Zdyb, *Publiczne prawo gospodarcze*, Zakamycze, Kraków-Lublin 1997, str. 17-23.

wybranych aspektów dotyczących funkcjonowania tego rodzaju przedsiębiorstw uznać należy za podstawowy nurt badawczy Habilitanta. Stanowił on punkt wyjścia do badań, których rezultatem końcowym są monografie przedstawione jako główne publikacje uzasadniające wszczęcie przewodu habilitacyjnego, a które swymi źródłami sięgają do problematyki omówionej między innymi w następujących artykułach: *Special Powers of the State Treasury In Regard to Certain Companies as Investment Risk*, w: *Argumenta Oeconomica Cracoviensia*, 2010/6; *Zakres podmiotowy ustawy o szczególnych uprawnieniach ministra do spraw Skarbu Państwa i wykonywaniu w niektórych spółkach kapitałowych, grupach kapitałowych sektora energii elektrycznej, ropy naftowej i paliw gazowych*, w: *Palestra*, 2011/3-4; *Charakter prawny i skutki sprzeciwu „złotego weta” w nowej ustawie o szczególnych uprawnieniach ministra Skarbu Państwa*, w: *Przegląd Prawa Handlowego*, 2011/3; *New Polish „Golden Share” Regulation – a model Law for EU Member States?*, w: *European Company Law*, 2012/9-1; *Uwagi na temat rezygnacji z pojęcia „państwowa osoba prawna” w projekcie kodeksu cywilnego – próba diagnozy problemu*, w: T. Mróz, M. Stec [red.], *Instytucje prawa handlowego w przyszłym Kodeksie cywilnym*, WoltersKluwer, Warszawa 2012; *Odpowiedzialność członków zarządu spółki akcyjnej wyznaczonej na operatora systemu dystrybucyjnego z tytułu naruszenia Prawa energetycznego*, w: *Palestra*, 2011/9-10.

Habilitant w swoich publikacjach szczegółowo zajmuje się także różnymi problemami dotyczącymi prawa rynku finansowego ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dotyczących ochrony konsumenta na tym rynku, która to problematyka stanowiła element rozważań w: *Prawo konsumenckie w Unii Europejskiej. Aspekty systemowe harmonizacji* LexisNexis, Warszawa 2009; *Implementacja dyrektywy o pieniądzu elektronicznym do prawa polskiego – problematyka konsumencka*, w: *Zeszyty Naukowe AE w Krakowie*, 2006/699; *Uwagi o reformie wspólnotowego prawa konsumenckiego*, w: *Europejski Przegląd Sądowy*, 2009/10; *Jednolity rynek europejski jako determinanta rozwoju prawa konsumenckiego w Unii Europejskiej*, w: *Kwartalnik Prawa Prywatnego*, 2010/4; *Komitet Audytu jako instytucja wspomagająca bezpieczne funkcjonowanie instytucji finansowych*, w: *Bezpieczny Bank*, 2010/1; *Corporate Governance – Challenges In the Financial Crisis (American, EU and Polish Regulations)*, w: *The Development of Financial System of Countries of Central and Eastern Europe*, Lviv 2012.

Pan dr Filip Grzegorzczak posiada w swym dorobku także publikacje traktujące o wybranych zagadnieniach prawa bilansowego, zaprezentowanych w następujących artykułach: *Komitet Audytu jako instytucja wspomagająca bezpieczne funkcjonowanie instytucji finansowych*, w: *Bezpieczny Bank*, 2010/1; *Uwagi o potrzebie uregulowania komitetu do spraw audytu w prawie polskim*, w: *Przegląd Prawa Handlowego*, 2010/11; *Dyrektywa 2006/43/WE w sprawie sprawozdań finansowych w kontekście funkcjonowania rynku wewnętrznego UE*, w: *Europejski Przegląd Sądowy*, 2011/3.

W ocenianym dorobku wyróżnić należy także wątek dotyczący polityki energetycznej Unii Europejskiej analizowany między innymi w: *Implementacja dyrektywy energetycznej (2003/54/WE) do prawa polskiego*, w: *Europejski Przegląd Sądowy*, 2009/1; *The electricity Transmission System Operator – Understanding EU Energy Policy*, CH Beck, Warsaw 2012 r.

W ostatnim natomiast okresie zainteresowania Habilitanta koncentrują się na problematyce regulacji prawnej sektora usług medycznych, poddanej analizie w przygotowanej pod redakcją Habilitanta monografii nt. *Ustawa o działalności leczniczej. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2012 oraz w artykule *Podmiot leczniczy – kilka refleksji na kanwie ustawy o działalności leczniczej*, w: *Przegląd Prawa Publicznego*, 2011/12.

Układ powyższego dorobku publikacyjnego nie jest przypadkowy, a jego celem jest wskazanie na ewolucję rozwoju naukowego Habilitanta, którego efektem końcowym są trzy publikacje jego autorstwa kwalifikowane jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 16 ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. I choć poddane zostaną one szczegółowej analizie w dalszej części niniejszej recenzji, to już w tym miejscu stwierdzić można, iż Habilitant wykorzystał przy ich pisaniu tezy, myśli i wnioski zawarte we wcześniejszych swych publikacjach. Widoczny w tym jest, jak należy przypuszczać, pewien plan, któremu towarzyszyły także i poszukiwania. Tym bowiem wytłumaczyć należy zainteresowania Habilitanta prawem rynku finansowego, prawem bilansowym, czy też regulacją prawną sektora usług medycznych, których efektem są publikacje, utrzymujące jednak wysoki poziom naukowy i merytoryczny. Poza tym, jak się okazuje, Habilitant potrafił wykorzystać wiedzę zdobytą na tym polu także w publikacjach traktujących o problemach zaliczających się do jego podstawowych zainteresowań naukowych. Owa różnorodność zainteresowań wynika, jak należy przypuszczać,

z obszerności i wielowątkowości prawa gospodarczego. Dobrze jednak się stało, iż w ostatnim okresie Habilitant odnalazł motyw przewodni swych badań, za który uznać należy problematykę funkcjonowania przedsiębiorstw publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem ich roli w realizacji zadań publicznych i wynikającej z tego konieczności objęcia ich szczególnym, szeroko rozumianym nadzorem ze strony państwa.

Zaprezentowana lista publikacji stanowi istotny element oceny osiągnięć wymienionych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. W połączeniu z pozostałymi kryteriami składa się ona na całościowy obraz sylwetki naukowej Habilitanta.

Kierując się tymi wytycznymi po pierwsze stwierdzić należy, iż spełnia on pierwszy z wymogów stawianych osobom ubiegającym się o stopień naukowy doktora habilitowanego w obszarze nauk społecznych w dziedzinie nauk prawnych w zakresie dyscypliny naukowej „prawo”, tj. posiada: stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie dyscypliny naukowej „prawo” (uzyskany w 2006 roku na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego na podstawie rozprawy nt. *Implementacja wspólnotowych regulacji konsumenckich na tle usług finansowych*, przygotowanej pod kierunkiem pani dr hab. Bogusławy Gnelli).

Kolejne z kryteriów oceny dotyczy osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej „prawo”, a ponadto wykazania się przez osobę zainteresowaną istotną aktywnością naukową.

W tym miejscu stwierdzić należy, iż osiągnięcia naukowe dra Filipa Grzegorzcyka znacznie wykraczają poza wymagania stawiane osobom ubiegającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Obejmują one:

- I. **wykaz publikacji stanowiących osiągnięcia naukowe, o których mowa w art. 16 ust. 2 cytowanej ustawy, na który składają się 2 monografie** (w tym jedna w języku angielskim), których jest Autorem, oraz **1 komentarz**,
- II. **wykaz innych (nie wchodzących w skład osiągnięć wymienionych w pkt 1) opublikowanych prac naukowych oraz wskaźniki dokonań naukowych**, obejmujący:
 - A. publikacje naukowe w czasopismach znajdujących się w bazie *Web of Science* (WoS) lub na liście *European Reference Index for Humanities* (ERICH), na które składa się **1 artykuł** opublikowany w czasopiśmie *Rynek Energii* znajdującym się

w wykazie *Science Citation Index Expanded* (SciSearch) oraz *Journal Citation Report/Science Edition*, oraz na liście B Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (10 pkt),

B. Monografie, publikacje naukowe w czasopismach międzynarodowych lub krajowych innych niż znajdujące się w bazach lub na liście, o których mowa w pkt II A, na które składa się:

- redakcja **1 monografii**,
- autorstwo **1 monografii**,
- **5 publikacji naukowych** w czasopismach międzynarodowych,
- **22 publikacje** naukowe w czasopismach krajowych, z których 5 przygotowanych zostało z innymi autorami, a swój udział w nich Habilitant ocenia na 50%,

C. Opracowania zbiorowe, katalogi zbiorów, dokumentacja prac badawczych, ekspertyz, utworów i dzieł artystycznych, na które składa się:

- **6 rozdziałów** w monografiach opracowanych w j. angielskim, z których dwa posiadają współautora, a 1 znajduje się obecnie w druku,
- **14 rozdziałów** w monografiach opracowanych w języku polskim, z których 3 przygotowane zostały z innymi autorami, a swój udział w nich Habilitant ocenia na 50%,

Podsumowując dotychczasową analizę, stwierdzić należy, iż wykaz wymienionych publikacji stanowiących osiągnięcia naukowe oraz opublikowanych prac naukowych obejmuje w sumie 53 pozycje, w tym 8 przygotowanych jako pozycje współautorskie, w których Habilitant ocenia swój udział na 50%. Tym samym 49 publikacji spośród 53 wymienionych uznać należy za w pełni autorskie. Większość spośród nich (poza jedną) tj. 50 ukazała się po roku 2006, w którym to dr Filip Grzegorzczak uzyskał stopień naukowy doktora nauk prawnych.

D. Sumaryczny *impact factor* według listy *Journal Citation Reports* (JCR), którego Habilitant nie posiada.

E. Liczbę cytowań według bazy *Web of Science* (WoS), której Habilitant w swej ocenie nie posiada. **Warto jednak zaznaczyć, iż weryfikacja jego dorobku naukowego dokonana przez recenzenta w innej opiniodawczej bazie danych tj. *Harzing's Publish and Persih*, wskazuje jednak na 1 cytowanie pracy**

nt. *Diversity and integration of european community business law in the context of business activity.*

- F. Indeks Hirscha według bazy *Web of Science* (WoS), którego Habilitant w swej ocenie nie posiada. Podobnie jak w przypadku liczby cytowań **weryfikacja dorobku naukowego dra Filipa Grzegorzcyka dokonana przez recenzenta w innej opiniodawczej bazie danych tj. *Harzing`s Publish and Persih*, wskazuje jednak na posiadanie przez niego indeksu Hirscha w wysokości 1.**
- G. Pewne sukcesy dr Filip Grzegorzcyk odniósł także w zakresie kierowania międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi oraz udziału w takich projektach (§ 4 pkt 6 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego). Wskazać w tym miejscu należy na udział w konsorcjach i sieciach naukowych, do których Habilitant zaliczył swój udział w takich projektach, na które składa się **6 pozycji**, z których w ocenie recenzenta **tylko 3** posiadają charakter naukowo-badawczy. Są to:
1. 2006: Zasady Europejskiego Prawa Kontraktowego (PECL) a polskie prawo cywilne. Część II: Zgodność polskiego prawa zobowiązań z Zasadami Europejskiego Prawa Kontraktowego – kontynuacja, Badania statutowe Katedry Prawa UEK nr 102/KP/1/2006/S/360, udział (współautor);
 2. 2009: Współczesne dylematy zobowiązań w polskim prawie cywilnym i międzynarodowym prywatnym, cz. II: „Regulacje umów konsumenckich a problem spójności polskiego prawa cywilnego i prawa prywatnego międzynarodowego”, badania statutowe Katedry Prawa UEK nr 36/KP/1/2010/S/500, udział (współautor);
 3. 2010; Instytucje prawa prywatnego w prawie podatkowym, Badania statutowe Katedry Prawa UEK, nr 44/KP/1/2010/S/557, udział (współautor).
- H. Międzynarodowe i krajowe nagrody za działalność naukową i artystyczną, obejmujący **5 nagród Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego** w Krakowie, przyznawanych regularnie począwszy od roku 2009 (i raz w 2006 roku) – spełnia zatem kryterium określone w § 4 pkt 7 oraz w § 5 pkt 3 rozporządzenia Ministra

Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

- I. W ocenianym okresie Habilitant wielokrotnie występował z referatami na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych. Jego wystąpienia związane były ściśle z tematami prowadzonych badań naukowych. Wykaz wygłoszonych referatów na międzynarodowych i krajowych konferencjach tematycznych obejmuje w sumie **9 pozycji**. Habilitant spełnia zatem kryterium określone w § 4 pkt 8 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

III. Wykaz w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz informacji o współpracy międzynarodowej.

Jako że zestawienie to jest niezwykle szczegółowe, należy ograniczyć się w tym miejscu do stwierdzenia, iż dorobek Habilitanta i w tym względzie jest znaczny.

Na szczególną uwagę jednak zasługują wybrane z pozycji owego dorobku, do których zaliczyć należy:

1. Uczestnictwo w programach europejskich oraz innych programach międzynarodowych i krajowych:
 - 2011, CEEPUS, w ramach którego prowadzone były wykłady na Uniwersytecie w Zagrzebiu,
 - 2012, ERASMUS, w ramach którego prowadzone były wykłady na Uniwersytecie w Rijece,które spełniają tym samym kryterium określone w § 5 pkt 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.
2. Aktywny udział w **4** międzynarodowych i **11** krajowych konferencjach naukowych oraz uczestnictwo w komitetach organizacyjnych **1** międzynarodowej i **1** krajowej konferencji naukowej – spełnia zatem kryterium określone w § 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów

oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

3. Udział w konsorcjach i sieciach naukowych, do których Habilitant zaliczył swój udział w: pracach Komisji Legislacyjnej (Zespół Prawa Gospodarczego) Naczelnej Rady Adwokackiej; posiadanie statusu eksperta w Instytucie Kościuszki; członkostwo zespołu badawczego Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa; oraz pełnienie funkcji eksperta projektu Forbes Insight.
4. Kierowanie 2 projektami realizowanymi we współpracy z Kompanią Węglową S.A. Habilitant spełnia zatem kryterium określone w § 5 pkt 4 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.
5. Pan dr Filip Grzegorzczak zasiada w Komitecie redakcyjnym czasopisma „Wiadomości Górnicze”, a tym samym spełnia kryterium określone w § 5 pkt 6 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.
6. Habilitant jest członkiem 1 międzynarodowej (*International Association for Energy Economics*) i 4 krajowych organizacji (towarzystw) naukowych (Towarzystwo Akademickie Instytutu Allerhanda, Stowarzyszenie Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Stowarzyszenie na Rzecz Gospodarki Energetycznej w Polsce). Spełnia on zatem kryterium określone w § 5 pkt 7 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego;
7. Na szczególną uwagę zasługują także **osiągnięcia dydaktyczne** Habilitanta, w tym między innymi współautorstwo jedyne istniejącego jak dotychczas na rynku polskim podręcznika traktującego kompleksowo o funkcjonowaniu rynku finansowego (F. Grzegorzczak, M. Szaraniec [red.], Instytucje i usługi finansowe w prawie Unii Europejskiej, LexisNexis,

Warszawa 2010). Poza tym był on współautorem 3 innych podręczników akademickich.

W swej kilkuletniej pracy naukowej Habilitant wypromował **50 absolwentów** studiów licencjackich. Od roku 2012 prowadzi on także seminarium magisterskie na swej rodzimej Uczelni.

Spełnia tym samym kryterium określone w § 5 pkt 8 i pkt 9 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Z oczywistych przyczyn Habilitant nie spełnia kryterium w zakresie sprawowania opieki naukowej nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego.

8. Habilitant spełnia także kryteria określone w § 4 pkt 2 oraz § 5 pkt 12 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (jest autorem lub współautorem opracowań zbiorowych, katalogów zbiorów, dokumentacji prac badawczych, ekspertyz). Pan dr Filip Grzegorzczak jest także autorem licznych ekspertyz wykonanych między innymi we współpracy z PriceWaterhouseCoopers oraz Ministerstwem Skarbu Państwa, w którym w latach 2006-2007 pełnił funkcję radcy ministra.
9. Poza wymienioną w powyższym punkcie funkcją, na uwagę zasługują także liczne stanowiska zajmowane w strukturach organizacyjnych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, w tym: członka Rady Wydziału, Komisji Akredytacyjnej, Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej ds. Studentów, Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej ds. Doktorantów oraz sekretarza Komisji Dydaktycznej.

W podsumowaniu tej części opinii wyrażam pogląd, iż w latach 2006-2012 dr Filip Grzegorzczak ma bardzo obszerny i wartościowy dorobek naukowy, który co prawda uznać można za wielowątkowy, jednak budowany w sposób przemyślany i logiczny. Jego efektem

końcowym jest specjalizacja dotycząca problematyki regulacji funkcjonowania przedsiębiorstwa publicznego.

Ocena publikacji artykułowych (a także stanowiących rozdziały w monografiach) przedstawionych do recenzji pozwala na sformułowanie tezy o spełnieniu przez Zainteresowanego wymogu wynikającego z przytoczonego już przepisu art. 16 ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Publikacje te bowiem stanowią znaczny wkład autora w rozwój dyscypliny naukowej prawa, a w szczególności w specjalności prawo gospodarcze.

Co więcej, Habilitant spełnia większość z wymogów stawianych przez rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. I choć w wykazie publikacji autorstwa dra Filipa Grzegorzcyka nie dominują prace zamieszczone w czasopismach bazy JCR, czy też ERICH, to jednak znaleźć wśród nich można te publikowane w powszechnie znanych, cenionych i recenzowanych czasopismach krajowych takich jak: Europejski Przegląd Sądowy, Przegląd Ustawodawstwa Sądowego, Przegląd Prawa Handlowego, Przegląd Prawa Publicznego czy też Palestra. Są to w większości publikacje przygotowywane samodzielnie, a nie we współautorstwie z innymi osobami. Brak jest w ocenianym dorobku innych mniejszych form charakterystycznych (także) dla badań prowadzonych przez przedstawicieli nauki prawa tj. glos, sprawozdań, recenzji. Jednak nie wpływa to na ogólną ocenę dorobku Habilitanta, dorobku skoncentrowanego na w miarę jednolitym i jasno wytyczonym celu prowadzonych przez niego badań.

Na szczególną uwagę zasługują w kontekście prezentowanej oceny także monografie autorstwa Pana dra Filipa Grzegorzcyka, z których najważniejsze poddane zostaną ocenie w kolejnym z punktów niniejszej recenzji. Otóż wszystkie z nich poddane były wnikliwym recenzjom wydawniczym autorstwa Autorytetów polskiej nauki prawa. Wymienić w tym miejscu należy (w porządku chronologicznym ukazywania się tychże publikacji) osoby recenzentów : prof. E. Nowińskiej (recenzja monografii nt. *Prawo konsumenckie w Unii Europejskiej. Aspekty systemowe harmonizacji*, LexisNexis, Warszawa 2009), prof. W. Popiołka (recenzja monografii nt. *Ustawa o szczególnych uprawnieniach ministra Skarbu Państwa. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2011), prof. F. Zolla (recenzja monografii

nt. *Ustawa o działalności leczniczej. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2012) oraz prof. Z. Niewiadomskiego i prof. P. Machnikowskiego (recenzja monografii nt. *Przedsiębiorstwo publiczne (public) undertaking kontrolowane przez państwo. Zagadnienia konstrukcyjne*, LexisNexis, Warszawa 2012).

4. Ocena publikacji dra Filipa Grzegorzcyka stanowiących osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki

Jako osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 ze zm.) Habilitant wskazał trzy opracowania monograficzne, którymi są następujące publikacje:

1. *Ustawa o szczególnych uprawnieniach ministra Skarbu Państwa. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2011 r.,
2. *The electricity Transmission System Operator – Understanding EU Energy Policy*, CH Beck, Warsaw 2012 r.,
3. *Przedsiębiorstwo publiczne (public undertaking) kontrolowane przez państwo. Zagadnienia konstrukcyjne*, LexisNexis, Warszawa 2012 r.

Analiza ich treści pozwala stwierdzić, iż wszystkie trzy pozycje dotyczą głównego nurtu badawczego Habilitanta dotyczącego instytucji przedsiębiorstwa publicznego, a w szczególności konstrukcji tego rodzaju podmiotu, zasad jego funkcjonowania oraz zależności, jakie istnieją pomiędzy nim a państwem, zainteresowanym sprawowaniem kontroli nad nim. Wspomniane zainteresowanie wynika zarówno z chęci realizacji przez państwo określonych zadań publicznych, jak i przede wszystkim niejednokrotnie strategicznego charakteru omawianej formy przedsiębiorstwa. Formy, która nie do końca jest zdefiniowana w prawodawstwie, a także akceptowana w doktrynie. Problematyka dotycząca przedsiębiorstwa publicznego nacechowana jest licznymi wątpliwościami, pytaniami, które ze względu na jej wrażliwość muszą się pojawić. Tytułem przykładu wskazać należy na kilka pytań związanych z rolą państwa w gospodarce: Czy sprowadzać ona ma się li tylko do realizacji funkcji „stróża nocnego”, czy też aktywnego uczestnika procesów, w tym

także gospodarczych? Jeżeli państwo ma jednak być aktywnym uczestnikiem tychże procesów, to które spośród z nich należy uznać za istotne, na przykład z punktu widzenia zabezpieczenia interesów strategicznych państwa oraz realizacji funkcji jemu przypisanych? Czy interesem strategicznym jest kontrola nad elektroenergetycznymi systemami przesyłowymi, portami lotniczymi, pocztą, mediami, turystyką, a nawet wyścigami konnymi, o których Habilitant wspomina w swej ostatniej monografii? Jak wytyczyć racjonalne granice ingerencji państwa w gospodarkę, które usprawiedliwiać będzie ją interesem publicznym oraz chęcią realizacji zadań publicznych? Jednak jakie z zadań uznać należy za te realizowane w interesie publicznym? Czy rzeczywiście jest tak w istocie, iż to państwo, a nie szeroko rozumiane społeczeństwo w sposób bardziej efektywny będzie w stanie osiągnąć cel ujęty we wcześniejszych pytaniach? Pytaniach, które nasuwają się po lekturze wspomnianych trzech monografii Habilitanta, z których ostatnia pt. *Przedsiębiorstwo publiczne (public undertaking) kontrolowane przez państwo. Zagadnienia konstrukcyjne*, LexisNexis, Warszawa 2012 r., jest w opinii recenzenta kluczową w jego dotychczasowym dorobku i z tego też względu na niej skoncentrowana zostanie optyka dalszej części niniejszej recenzji. Monografia ta stanowi bowiem klamrę podsumowującą dotychczasowe badania dra Filipa Grzegorzcyka, których wynikiem są zarówno wymienione wcześniej artykuły, jak i monografie nt. *Ustawa o szczególnych uprawnieniach ministra Skarbu Państwa. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2011 r. oraz *The electricity Transmission System Operator – Understanding EU Energy Policy*, CH Beck, Warsaw 2012 r..

Pierwsza z nich, tj. **Ustawa o szczególnych uprawnieniach ministra Skarbu Państwa. Komentarz**, LexisNexis, Warszawa 2011 r., stanowi komentarz do ustawy, której problematyka dotyczy instytucji tzw. złotego weta, zwanego także złotą akcją, której źródłem powstania poszukiwać należy w regulacjach powojennych Wielkiej Brytanii. W swej pierwotnej formie instytucja ta miała za zadanie zabezpieczać interesy strategiczne państwa w prywatyzowanych spółkach. Poprzez jego wykorzystanie państwo ma możliwość ingerowania, wpływania na procesy wolnorynkowe w celu ochrony interesu publicznego. Aktywność państwa w tym względzie widoczna jest w większości państw europejskich, a w ostatnich latach stała się także przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej, której najważniejsze z organów (w tym Komisja Europejska oraz Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej) widzą w instytucji złotego weta niebezpieczeństwo dla funkcjonowania jednej z fundamentalnych zasad rynku wewnętrznego tj. zasady swobody przepływu kapitału.

Materializować ma się ono w możliwości blokowania określonych decyzji korporacyjnych przez państwo.

Także państwo polskie widząc tego rodzaju potrzebę doprowadziło do uchwalenia pierwszej regulacji ustawowej w zakresie złotego weta w ustawie z dnia 3 czerwca 2005 r. o szczególnych uprawnieniach Skarbu Państwa oraz ich wykonywaniu w spółkach kapitałowych o istotnym znaczeniu dla porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego (Dz. U. Nr 132 poz. 1108 ze zm.), której, jak słusznie zauważa Habilitant, najbardziej charakterystyczną cechą był absolutny brak stosowania. Albowiem uprawnione organy administracji nigdy z niej nie skorzystały. Co więcej, ustawa ta została zakwestionowana przez Komisję Europejską jako sprzeczna ze wspomnianą zasadą swobodnego przepływu kapitału. W odpowiedzi miejsce owej wadliwej ustawy w polskim systemie prawa zajęła ustawa będąca przedmiotem komentarza, a także wcześniejszych publikacji Habilitanta. W jego opinii nowy akt prawny realizuje unijny postulat likwidacji instytucji złotego weta, jednak czyniąc to nie poprzez świadomie realizowany cel normatywny, ale poprzez wadliwą konstrukcję legislacyjną, a wielu sytuacjach niezgodność kluczowych norm (komentarz do art. 2) z Konstytucją (komentarz do art. 4). Na przeszło stu stronach komentarza ustawy skonstruowanej na bazie zaledwie dziesięciu artykułów Autor konsekwentnie piętnuje błędy prawodawcy. Co ważne, czyni to wykorzystując w tym celu bogatą literaturę przedmiotu, ale także i swe doświadczenie praktyczne. Jego uwagi są przekonujące, logicznie uzasadnione, a niekiedy stanowcze. Zarzuca on bowiem ustawodawcy zagubienie czy też brak konsekwencji, jak chociażby w przypadku niekonsekwentnego przyznania ministrowi do spraw Skarbu Państwa wykonywania uprawnień właścicielskich do mienia Skarbu Państwa (komentarz do art. 10). Poza krytyką odnajdujemy w pracy także liczne propozycje *de lege ferenda*, które sprawiają, iż komentarz jest nie tylko skrótową oceną jednego z tysięcy aktów prawnych, ale stanowić może także źródło inspiracji do zmian. Te ostatnie wydają się być nieuchronne po lekturze publikacji dra Filipa Grzegorzcyka, którego zdaniem sposób uregulowania instytucji „złotego weta” jest tak błędny, iż można przypuszczać, iż przyjęta została kolejna z ustaw która nie będzie stosowana. Wynikać to ma jego zdaniem przede wszystkim z niskiej jakości legislacyjnej komentowanego aktu prawnego. Co więcej, poddaje on w wątpliwość możliwość zagwarantowania państwu polskiemu bezpieczeństwa w zakresie interesów strategicznych, poprzez wąskie określenie zakresu przedmiotowego „złotego weta”. Podsumowując analizę

pierwszej z przedstawionych przez Habilitanta monografii (komentarza) uznać należy, iż w pełni zrealizował on postawione przed sobą zadanie, którym była z jednej strony prezentacja bardzo szczegółowego (wycinkowego) instrumentu interwencjonizmu państwa w gospodarkę, a z drugiej strony znalezienie nowej, jak nazywa ją Habilitant, hybrydalnej formy tego interwencjonizmu. W tym ostatnim przypadku uznać należy, iż prawodawcy nie udało się stworzyć tego rodzaju hybrydalnej formy, której już sama nazwa budzi respekt i strach tym większy, iż wiąże się z zakusami państwa w zakresie ingerencji w obrót gospodarczy i to w oparciu o akty, w których konstrukcję wpisane zostało ryzyko prawne. Jest to o tyle niepokojące, iż dotyczy między innymi elementów infrastruktury krytycznej, a więc zasobów mających podstawowe znaczenie dla społeczeństwa i gospodarki. Zalicza się do nich przykładowo: instytucje finansowe, środki transportu, a także zasoby do produkcji, przesyłania i dystrybucji energii elektrycznej.

Tym ostatnim Habilitant poświęcił kolejną, tym razem anglojęzyczną monografię nt. ***The electricity Transmission System Operator – Understanding EU Energy Policy*, CH Beck, Warsaw 2012 r.** Dotyczy ona problematyki prawnej operatora systemu przesyłowego, która jest z całą pewnością niezwykle interesującym i aktualnym przedmiotem badań. Ma ona także olbrzymie znaczenie praktyczne, albowiem dotyczy podmiotu, którego funkcjonowanie jest strategiczne dla bezpieczeństwa energetycznego państwa i związana jest z funkcjonującymi w nim systemami elektroenergetycznymi. Określa się je niekiedy jako swego rodzaju autostrady energetyczne kraju, przy pomocy których możliwe jest przesyłanie energii energetycznej, będącej współcześnie podstawowym dobrem wpływającym na rozwój gospodarczy kraju, a tym samym jego społeczeństwa i jego pozycji we współczesnym świecie. Co więcej, podobnie jak w przypadku autostrad, pożądane jest tworzenie sieci ich ponadkrajowych połączeń, umożliwiających przesył energii pomiędzy krajami, które łączy wspólny interes geopolityczny, oparty na bezpieczeństwie energetycznym. Od kilkunastu lat toczy się dyskusja na temat konkurencji pomiędzy największymi graczami tego świata, tworzącymi tzw. Triadę, a do których zalicza się USA, Azję oraz Unię Europejską. Stawką jest rola globalnego lidera, którego siła opierać będzie się na potencjale gospodarczym, dla którego rozwoju konieczne jest prowadzenie racjonalnej polityki energetycznej.

Problem ten dostrzega także Unia Europejska, która z mniejszymi lub większymi sukcesami od kilku lat buduje swą politykę energetyczną. Jednym z jej elementów jest dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotycząca

wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 2003/54/WE. Dyrektywa ta ustanawia wspólne zasady dotyczące wytwarzania, przesyłu, dystrybucji i dostaw energii elektrycznej, wraz z przepisami dotyczącymi ochrony konsumentów, w celu ulepszenia i zintegrowania konkurencyjnych rynków energii we Wspólnocie. Ustanawia ona zasady dotyczące organizacji i funkcjonowania sektora elektroenergetycznego, otwartego dostępu do rynku, kryteriów i procedur mających zastosowanie do zaproszeń do składania ofert i do udzielania zezwoleń oraz do eksploatacji systemów. Określa ona również obowiązki usługi powszechnej i prawa konsumentów energii elektrycznej oraz wyjaśnia wymogi z zakresu konkurencji. Stanowi więc niezwykle ważny element wspomnianej polityki energetycznej Unii Europejskiej, dla której skuteczności niezbędna jest współpraca państw członkowskich, w tym i Polski. Z tego też względu dobrze się stało, iż problematyką tą zajął się Pan dr Filip Grzegorzczak, którego zainteresowania naukowe koncentrują się przede wszystkim na zagadnieniach prawa gospodarczego, w ramach którego z całą pewnością umiejscowić należy kwestie związane z prawem energetycznym. Omawiana praca jego autorstwa jest jedną z niewielu wydanych na ten temat w ostatnim czasie. Jej wartością z całą pewnością jest język wydania (angielski), co pozwala przypuszczać, iż w niedługim czasie stanie się ona pracą cytowaną przez autorów z innych krajów, co zapewne wpłynie pozytywnie na wskaźnik Hirscha oraz wskaźnik cytowalności Habilitanta. Tym bardziej, iż podjął się on ambitnego zadania omówienia regulacji dotyczących operatorów systemów przesyłowych tzw. TSO ze szczególnym uwzględnieniem tzw. *unbundlingu* (z ang. wydzielenia, podziału), utożsamianego w sektorze energetycznym z rozdziałem działalności dystrybucyjnej i działalności wytwórczej oraz działalności związanej z handlem energią. Konsekwencją tego (w przypadku tzw. *unbundlingu* własnościowego) może być powstanie na rynku podmiotów, które nie będą mogły stanowić własności innego, jednego podmiotu czy też grupy kapitałowej. Sprzyjać to ma rozwojowi konkurencji przy jednoczesnym zagwarantowaniu bezpieczeństwa dostarczania energii elektrycznej poprzez zapewnienie bezpieczeństwa funkcjonowania systemu elektroenergetycznego i odpowiedniej zdolności przesyłowej w sieci przesyłowej. Wszystko to prowadzi do spotkania się dwóch interesów: europejskiego i krajowego oraz konieczności znalezienia kompromisu pomiędzy nimi. Bowiemy jak twierdzi Autor, w tym ostatnim przypadku zauważalna jest konieczność opracowania takiego rozwiązania w zakresie modelu (w tym także własnościowego) TSO, które pozwoliłyby zarówno na

realizację krajowych, jak i unijnych zadań publicznych. Dylematy te towarzyszą także Habilitantowi w jego monografii, której treść jest wynikiem poszukiwań odpowiedzi na następujące pytania: 1) Jaki jest wpływ publicznoprawnych przepisów dyrektywy na funkcjonowanie szczególnej kategorii przedsiębiorstw publicznych posiadających status operatorów systemów przesyłowych w państwach członkowskich UE?, 2) Czy rozwiązania przewidziane dyrektywą są w stanie realnie doprowadzić do osiągnięcia założonych przez prawodawcę unijnego celów?, 3) Czy regulacja unijna tworzy nową jakość odnośnie do funkcjonowania przedsiębiorstw publicznych wykonujących zadania publiczne na poziomie unijnym?

Odpowiedzi na powyższe pytanie prowadzą Autora do sformułowania tezy o istnieniu w prawodawstwie unijnym regulacji o charakterze publicznoprawnym, mającej stanowić preludium do powstania unijnego typu przedsiębiorstwa publicznego, które realizować będzie przede wszystkim unijne zadania publiczne, a wspierającego (nadzorowanego) przez powstające unijne organy nadzorczo-regulacyjne.

Institucja przedsiębiorstwa publicznego i jego roli w wykonywaniu zadań publicznych stanowi motyw przewodni trzeciej z publikacji autorstwa dra Filipa Grzegorzcyka pt. *Przedsiębiorstwo publiczne (public undertaking) kontrolowane przez państwo. Zagadnienia konstrukcyjne*, LexisNexis, Warszawa 2012 r. W ocenie Autora monografia ta jest wynikiem rozważań wywołanych zderzeniem dwóch przeciwstawnych prądów myślowych. Po pierwsze tego głoszonego od roku 1990, nazwanego przez niego polemicznie „dogmatem prywatyzacyjnym”, według którego państwo powinno wycofać się z gospodarki, oraz że dla państwowych osób prawnych funkcjonujących w obrocie gospodarczym nie jest potrzebna szczególna forma prawna. Winne zatem one funkcjonować w formie spółek handlowych z wyłącznym kapitałem Skarbu Państwa, a i to wyłącznie w okresie przejściowym, tj. do czasu (całkowitej) prywatyzacji. Innymi słowy, oznaczałoby to całkowitą bądź prawie całkowitą prywatyzację, nie tylko normatywną, publicznej sfery gospodarczej. Habilitant nie jest zwolennikiem tej koncepcji, którą uważa za zbyt daleko idącą. Przeciwstawia jej drugi ze wspomnianych prądów myślowych, którego architektura powinna opierać się na istnieniu podmiotu w postaci przedsiębiorstwa publicznego, stanowiącego instrument kontroli przez państwo wybranych dziedzin życia gospodarczego niezbędnych dla realizacji określonych zadań publicznych. Oceniana praca ma być natomiast głosem w dyskusji na temat zasadności kreacji tego rodzaju bytu prawnego, jego roli i co ważne

konstrukcji. Lektura pracy wskazuje na przekonanie jej Autora o konieczności istnienia wspomnianego bytu prawnego, opartego jednak o jasną konstrukcję. Jego zdaniem przedsiębiorstwo publiczne było, jest i będzie trwałą oraz istotną częścią każdej gospodarki narodowej współczesnego państwa, tak samo jak zadanie publiczne jest jego immanentnym elementem (istnienie zadań publicznych stanowi bowiem obiektywną okoliczność, a nie efekt wyborów ideologicznych). Dążąc do poznania owej prawdy Habilitant stawia sobie dwa cele badawcze, którymi są: 1) zbadanie prawnego (międzynarodowego, porównawczego i unijnego) oraz ekonomicznego kontekstu funkcjonowania przedsiębiorstwa publicznego w celu udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy istnieje optymalny model funkcjonowania takich przedsiębiorstw oraz 2) zbadanie polskiej regulacji prawnej dotyczącej przedsiębiorstw publicznych w celu udzielenia odpowiedzi na następujące pytania: Czy regulacja przedsiębiorstw publicznych w polskim porządku prawnym jest nas tyle dojrzała, by możliwe było tworzenie odrębnej kategorii instytucji prawnej? Czy możliwe jest wskazanie wspólnych elementów konstrukcyjnych przedsiębiorstw publicznych pozwalających na wyróżnienie tej kategorii? Czy obecna regulacja przedsiębiorstw publicznych jest właściwa, a jeśli nie – jakich zmian w tym zakresie należy dokonać? Czy w polskim porządku prawnym przestrzegana jest konstytucyjna zasada subsydiarności w odniesieniu do udziału państwa w gospodarce za pośrednictwem podmiotów prowadzących działalność gospodarczą?

Przyznać należy, iż Autor podjął się ambitnego zadania, tym bardziej, iż jak dotychczas w literaturze nie stworzono jednolitej definicji pojęcia „przedsiębiorstwa publicznego”. I choć problematyka ta była już częściowo przedmiotem rozważań doktryny, to jednak skupiały się one nie tyle na przedsiębiorstwie, lecz na przedsiębiorcy publicznym. Wskazać w tym miejscu należy na prace A. Szafrąńskiego nt. *Przedsiębiorca publiczny wobec wolności gospodarczej*, Wydawnictwo C.H. BECK, Warszawa 2008, a także S. Dudzika nt. *Pomoc państwa dla przedsiębiorstw publicznych prawie wspólnoty europejskiej. Między neutralnością a zaangażowaniem*, Zakamycze, Kraków 2002, w której z kolei autor posługuje się terminem „przedsiębiorstwo publiczne”. A. Szafrąński w swej pracy poświęconej zagadnieniom dogmatycznym związanym z funkcjonowaniem przedsiębiorcy publicznego, opowiada się za tego rodzaju przedmiotowym podejściem, wskazując za S. Buczkowskim, iż „co jest przedmiotem, nie może być równocześnie podmiotem”. Choć dopuszcza on także stosowanie terminologii przyjętej przez dra Filipa Grzegorzycy. Przyznać należy, iż Habilitant

konsekwentnie buduje w oparciu o nią swój wywód, którego celem ma być wskazanie na potrzebę utworzenia nowego typu (kategorii) odrębnych osób prawnych kontrolowanych przez państwo i optymalnie wykonujących zadania publiczne. Stanowiąc one mają jego zdaniem swego rodzaju hybrydalne formy realizacji zadań publicznych. W ocenie recenzenta tego rodzaju działalność musi nieuchronnie prowadzić do zderzenia się dwóch sfer: prywatnej i publicznej. Zauważa to również Autor, który wskazuje także na konieczność delimitacji ich w oparciu o konstytucyjną zasadę subsydiarności. Twierdzi on, iż sfera prywatnego obrotu gospodarczego powinna być zasadą. Natomiast ingerencja państwa – wyjątkiem wymagającym uzasadnienia. Takim uzasadnieniem jest trwałe wykonywanie zadań publicznych, a dalszą konsekwencją stanowi postulat wycofania kapitałowego państwa z tych podmiotów, które wykonują *stricte* komercyjną działalność gospodarczą. Jest to jego zdaniem niestety postulat trudny do spełnienia z politycznego punktu widzenia, gdyż wyróżniona zgodnie z zasadą subsydiarności sfera publiczna z definicji rządzi się innymi regułami. Jak pisze Autor: „W sferze prywatnej mamy do czynienia z wolą wielu autonomicznych i równoprawnych jednostek prywatnych i zasadniczo zarobkowym celem działalności gospodarczej. W sferze publicznej każde zadanie publiczne ma *in principio* jedno źródło (wola polityczna). Elementem kluczowym musi być efektywne wykonywanie zadania publicznego, co uzasadnia także odejście od korzystania z form prywatnoprawnych i utworzenie dla administracji właściwego narzędzia instytucjonalnego w postaci agencji państwowej, jako podmiotu nieposiadającego własnego, autonomicznego interesu. Konstrukcja tej kategorii osób prawnych musi być oparta na obowiązku najbardziej efektywnego wykonywania zadania publicznego, a jednocześnie musi uwzględniać wymóg bezpieczeństwa obrotu gospodarczego i w możliwie optymalny sposób być przystosowana do współpracy z jednostkami prywatnymi.” Czy wobec tego wola polityczna stanowić ma uzasadnienie dla wykonywania zadań publicznych przez podmioty nieposiadające własnego autonomicznego interesu? Jeżeli nie własnego, to jak należy rozumieć kategorię interesu publicznego, utożsamianego z politycznym? I nawet jeżeli nie taka jest intencja Autora, to kolejna wątpliwość dotyczy sposobu „najbardziej efektywnego wykonania zadania publicznego”, które to sformułowanie jest niezwykle obszernym. Chcąc je zdefiniować należy w pierwszej kolejności określić treść pojęcia „zadania publicznego”, a także wskaźnik mierzenia efektywności jego wykonania. W przeciwnym razie na rynku pojawią się hybrydalne formy (przedsiębiorstwa publiczne), które w imię idei efektywnej realizacji zadań

publicznych „konkurować” będą z podmiotami prywatnymi. Habilitant co prawda wskazuje na konieczność istnienia modelu państwa w gospodarce w oparciu o zastosowanie konstytucyjnej zasady subsydiarności, zakładając brak obecności państwa w sferze komercyjnej. Widzi jednocześnie konieczność prowadzenia działalności gospodarczej przez państwo tam gdzie wymaga tego interes publiczny. Czym jednak ów interes publiczny jest?

Prezentowane powyżej wątpliwości mają na celu wskazać na wrażliwość tematu, którego badania podjął się w swej pracy dr Filip Grzegorzczak. Stwierdzić w tym miejscu należy, iż temat ten jest niezwykle obszerny, wielowątkowy i wymaga od badacza niezwyklej dyscypliny. Trudno jest jej odmówić Autorowi, który przeanalizował w zasadzie wszystkie niezbędne wątki omawianej tematyki. W pracy widoczna jest znajomość tematu, a także umiejętność formułowania własnych myśli oraz propozycji możliwych rozwiązań. Analiza podbudowana została najważniejszymi pozycjami literatury. Na uwagę zasługuje także warsztat badawczy. Habilitant konsekwentnie uzasadnia swą naczelną tezę, o konieczności istnienia przedsiębiorstw publicznych, realizujących określone zadania publiczne. Ostatni rozdział poświęca nawet prezentacji konstrukcji tego rodzaju podmiotu.

Dogłębna lektura monografii prowadzi do sformułowania kilku uwag, mających raczej charakter polemiczny, a niekiedy redakcyjny, aniżeli krytyczny.

Pierwsza z nich dotyczy samego tytułu pracy. Powstaje bowiem pytanie, czy może istnieć przedsiębiorstwo publiczne niekontrolowane przez państwo? Czy sam charakter publicznoprawny tego podmiotu nie implikuje konieczności poddania go kontroli państwa? Jeżeli tak, to mielibyśmy do czynienia ze swego rodzaju oksymoronem. Co prawda Autor stara się zdefiniować to pojęcie jako wyodrębnioną jednostkę organizacyjną prowadząca szeroko pojętą działalność gospodarczą, znajdującą się pod kontrolą państwa (najczęściej właścicielską) i/ lub wykonującą zadania publiczne. Ta jednak definicja potwierdza zawiłość sformułowanego tematu, choć odnajdujemy w pracy również liczne podziały wskazujące na możliwość istnienia przedsiębiorstw publicznych, którymi są przedsiębiorstwa niekontrolowane przez państwo, lecz wykonujące zadania publiczne, które nie są jednak przedmiotem analizy prowadzonej przez Habilitanta.

Jest nią za to problematyka zadania publicznego, które – jak sam Autor przyznaje jest określeniem kluczowym, kilkakrotnie pojawiającym się w opracowaniu. Mimo tego Habilitant decyduje się na użytek pracy traktować je jako „pojęcie pierwotne w matematyce tj. nieposiadające definicji, rozumiejące się samo przez się, lecz stanowiące fundament teorii.

Z całą pewnością zadanie publiczne jest konsekwencją decyzji władzy publicznej o chęci ukształtowania określonego wycinka rzeczywistości.” (str. 31). Czyżby? Trudno jest zaakceptować tego rodzaju podejście, w sytuacji, gdy chociażby problematyka realizacji zadań publicznych stanowi nierozzerwalny element nauki o finansach publicznych. To zadania publiczne i ich klasyfikacja wpływają na postrzeganie roli państwa w gospodarce. Tym samym rozważania dopuszczające jego ingerencję w gospodarkę powinny w ocenie recenzenta posiadać silniejszą podbudowę aksjologiczną, a nie ograniczać się jedynie do wymienienia w Rozdziale V zadań publicznych w oparciu o brzmienie wybranych aktów prawnych, dla których to rozważań fundamentem należy „chyba uczynić art. 7 Konstytucji RP” (str. 293). Tym bardziej, iż Habilitant wydaje się zauważać problem w I Rozdziale pracy, w części poświęconej historycznemu i ekonomicznemu znaczeniu przedsiębiorstwa publicznego.

Za wartościową uznać należy część prawno-porównawczą pracy dotyczącą funkcjonowania instytucji przedsiębiorstwa publicznego w innych systemach prawnych (nawet tak egzotycznych jak nowozelandzki, opisany na jedynie dwóch stronach). Ukazują one istnienie także w innych państwach problemu, z którym nierozłącznie związany jest dylemat roli państwa w gospodarce. Jak już była o tym mowa, jest on jednym z podstawowych elementów omawianej pracy.

Zgodzić należy się z jej Autorem, iż obecny stan prawny pozwala na różne sposoby tworzenia przedsiębiorstw publicznych. Wymusza on konieczność dążenia do pewnej standaryzacji, czyli określenia grup państwowych osób prawnych i tworzenia regulacji ogólnej dla poszczególnych grup (jak np. w przypadku instytutów badawczych) (str. 285). Pewne elementy tego rodzaju rozwiązania zaprezentowane zostały w ostatnim z rozdziałów, poświęconym optymalizacji regulacyjnej przedsiębiorstwa publicznego. Być może warto byłoby pomyśleć o zobrazowaniu tejże koncepcji choć jednym przykładem funkcjonowania przedsiębiorstwa publicznego na wszystkich „etapach jego życia” od powstania, poprzez nadzór, aż po uwzględnienie jego gospodarki finansowej w końcowym rozdziale podsumowującym. Z pewnością nie jest to zadanie łatwe, biorąc pod uwagę wielość form prawnych tego rodzaju podmiotu (str. 220-225), z czym z kolei związany jest problem znalezienia jednej uniwersalnej formy prawnej dla przedsiębiorstwa publicznego. Według koncepcji Autora miałyby nią być państwowa agencja gospodarcza, której forma odpowiadałaby zarówno potrzebom operatora elektroenergetycznego systemu

przesyłowego, jak i podmiotom takim jak: TVP, Bank Gospodarstwa Krajowego, Centralny Ośrodek Sportu czy też Totalizator Sportowy (str. 447).

Reasumując stwierdzić należy, iż recenzowana monografia charakteryzuje się kompleksowym ujęciem ważnych problemów dotyczących instytucji przedsiębiorstwa publicznego. Jest ona pierwszym w literaturze polskiej monograficznym tak szerokim, kompleksowym i szczegółowym opracowaniem dotyczącym tego zagadnienia, rozpatrywanego przez pryzmat wybranych regulacji prawnych.

5. Konkluzja

Podsumowując powyższą ocenę dorobku naukowego dra Filipa Grzegorzcyka podtrzymuję sformułowany na wstępie niniejszej recenzji wniosek, iż dr Filip Grzegorzcyk spełnia w bardzo wysokim stopniu wymagania określone w art. 16 ustawy z 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. Nr 65, poz. 595 ze zm.) oraz w przepisach rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. Nr 196, poz. 1165). W oparciu o powyższe ustalenia rekomenduję Komisji habilitacyjnej przedstawienie Radzie Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego opinii o nadaniu dr. Filipowi Grzegorzcykowi stopnia doktora habilitowanego nauk prawnych.

Prof. UAM dr hab. Tomasz Nieborak

Poznań, dnia 4 kwietnia 2013 r.